

Studie

Rentabiliteits- en kostprijsanalyse vleesvee

Mei 2013

Goedele Vrints, Joeri Deuninck, Joost D'hooghe

Afdeling Monitoring en Studie
Vlaamse overheid | Beleidsdomein Landbouw en Visserij

RENTABILITEITS- EN KOSTPRIJSANALYSE VLEESVEE

Entiteit: Departement Landbouw en Visserij

Afdeling: Monitoring en Studie

Auteurs: Goedele Vrints, Joeri Deuninck, Joost D'hooghe

Datum: 22/05/2013

Met dank aan:

Op de eerste plaats wil ik alle landbouwers en boekhouders van de afdeling Monitoring en Studie bedanken voor het nauwgezet bijhouden van de landbouwboekhoudingen. In het bijzonder wil ik Joost D'hooghe bedanken voor de extra controles die hij heeft uitgevoerd en Boris Tacquenier voor de steun bij het programmeren. Verder bedank ik Laurence Hubrecht en Walter Willems van de afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling voor de nuttige informatie en het nalezen van deze studie.

COLOFON

Samenstelling

Entiteit: Departement Landbouw en Visserij

Afdeling: Monitoring en Studie

Verantwoordelijke uitgever

Jules Van Liefferinge, secretaris-generaal

Depotnummer

D/2013/3241/135

Druk

Vlaamse overheid

Voor bijkomende exemplaren neemt u contact op met

Afdeling Monitoring en Studie

Koning Albert II-laan 35 bus 40

1030 Brussel

Tel. 02 552 78 20 | Fax 02 552 78 71 | ams@lv.vlaanderen.be

Een digitale versie vindt u terug op

www.vlaanderen.be/landbouw/studies

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt:

Vrints G., Deuninck J. en D'hooghe J. (2013) *Rentabiliteits- en kostprijsanalyse vleesvee*, Beleidsdomein Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Indien u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hierbij graag helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

INHOUD

RENTABILITEITS- EN KOSTPRIJSANALYSE VLEESVEE	0
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING.....	2
2. METHODOLOGIE EN SELECTIE VAN BEDRIJVEN.....	3
1 SELECTIE BEDRIJVEN EN AFBAKENING BEDRIJFSTAK	3
2 METHODOLOGIE.....	3
3. TECHNISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN	6
4. RENTABILITEIT- EN KOSTPRIJSANALYSE VLEESVEE.....	10
1 TOTAAL VAN DE BEDRIJVEN.....	10
2 SPREIDING VOLGENS BRUTO SALDO	11
3 SPREIDING RESULTATEN VOLGENS FAMILIAAL ARBEIDSINKOMEN IN EURO PER ZOOGKOE	14
5. CONCLUSIES.....	16
FIGUREN	17
TABELLEN.....	17
BIJLAGEN	17
BIJLAGE 1: DEFINITIES TECHNISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN	18
BIJLAGE 2: DEFINITIES KOSTEN EN OPBRENGSTEN	20

SAMENVATTING

Het rapport gaat dieper in op de belangrijkste technische en economische resultaten van de vleesveehouderij op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). De beschrijving gebeurt op niveau van de bedrijfstak vleesvee, en niet op het niveau van het volledige bedrijf.

In 2011 bedragen de totale kosten exclusief eigen arbeid 2.083 euro per zoogkoe. Dat is 4% meer dan het jaar ervoor en is volledig toe te schrijven aan hogere variabele kosten. De totale opbrengst (inclusief de zoogkoeienpremie maar exclusief de toeslagrechten) bedraagt 1.833 euro per zoogkoe. Het bruto saldo is sterk gedaald in 2011 en gelijk aan 622 euro per zoogkoe. Het familiaal arbeidsinkomen is met -250 euro per zoogkoe sterk negatief. Dat is een daling van 68% t.o.v. 2010. Dat houdt in dat niet alle kosten (exclusief eigen arbeid) vergoed worden. Ook als de toeslagrechten in rekening gebracht worden (208 euro per zoogkoe) is het familiaal arbeidsinkomen negatief. De vergoeding eigen arbeid (706 euro per zoogkoe) kan dan ook niet gehonoreerd worden. De vleesveesector heeft ten opzichte van een aantal andere sectoren wel te maken met hoge fictieve intresten op kapitaal, vooral dan op het levend kapitaal.

De spreiding tussen de bedrijven is zeer groot. Het verschil in bruto saldo tussen de 50% bedrijven met het hoogste en de 50% bedrijven met het laagste bruto saldo bedraagt 560 euro per zoogkoe: 874 euro tegenover 314 euro per zoogkoe. Dit is een gevolg van hogere totale opbrengsten (+20%) en lagere variabele kosten (-10%). Het familiaal arbeidsinkomen is licht positief (27 euro per zoogkoe) bij de groep bedrijven met het hoogste bruto saldo, maar sterk negatief (-589 euro per zoogkoe) bij de groep bedrijven met het laagste bruto saldo.

De 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo hebben algemeen betere technische en economische kengetallen: een hogere kalvingsindex en een lagere tussenkalf tijd, een lager sterftepercentage, een betere jaargroei per zoogkoe, een hogere dagelijkse groei van de stieren en een hogere verkoopprijs per kg vlees.

1. INLEIDING

Het rapport rentabiliteits- en kostprijsanalyse vleesvee werd vorig jaar voor de eerste maal gepubliceerd naar aanleiding van de dialoogdagen vleesveehouderij. Naast een aantal methodologische wijzigingen bouwt dit rapport verder op het vorige rapport en geeft het resultaten weer voor de boekjaren 2009, 2010 en 2011.

Doelstelling van het rapport is een rentabiliteits- en kostprijsanalyse van de vleesveesector. Het rapport gaat dieper in op de belangrijkste technische kengetallen en economische resultaten van de vleesveesector op basis van het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN). Het LMN is het boekhoudpakket dat beheerd wordt door de afdeling Monitoring en Studie (AMS) van het Departement Landbouw en Visserij. De resultaten worden weergegeven op het niveau van de bedrijfstak vleesvee, en niet op het niveau van het volledige bedrijf.

Na de introductie gaan we in deel twee kort in op de methodologie en de selectie van de bedrijven. Deel drie geeft een overzicht van een aantal technische en economische kengetallen: vruchtbaarheid, sterfte, groei, krachtvoerconsumptie en verkoop van dieren. We geven bovendien een spreiding voor deze kengetallen weer. In deel vier geven we de economische resultaten weer voor het totaal van de bedrijven en voor de 50% bedrijven met het hoogste en de 50% bedrijven met het laagste bruto saldo (BS). Dat geeft een indicatie van de spreiding. Aanvullend geven we in dit deel de economische resultaten voor de 50% bedrijven met het hoogste en de 50% bedrijven met het laagste familiaal arbeidsinkomen (FAI). Ten slotte zetten we in deel vijf de belangrijkste conclusies nog eens op een rijtje.

2. METHODOLOGIE EN SELECTIE VAN BEDRIJVEN

1 SELECTIE BEDRIJVEN EN AFBAKENING BEDRIJFSTAK

De data zijn afkomstig uit het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), dat beheerd wordt door de afdeling Monitoring en Studie (AMS) van het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid. De basisperiode voor het bijhouden van de boekhoudingen is een boekjaar, dat samenvalt met een kalenderjaar (1 januari – 31 december). In deze studie maken we gebruik van data voor het boekjaar 2009, 2010 en 2011.

De beschrijving van de rentabiliteit en de kostprijsanalyse gebeurt op niveau van de bedrijfstak vleesvee, en niet op het niveau van het volledige bedrijf. Kosten en opbrengsten gemaakt op het bedrijf (bedrijfsniveau) worden toegewezen aan de verschillende op het bedrijf aanwezige bedrijfstakken (bedrijfstakniveau). De kosten en opbrengsten van de bedrijfstak 'zoogkoeien', 'mannelijk jongvee van zoogkoeien' en 'vrouwelijk jongvee van zoogkoeien' worden hierbij opgeteld. De kosten en opbrengsten van die activiteiten worden mee in rekening genomen. Alle kosten en opbrengsten zijn exclusief BTW.

Niet alle bedrijven met vleesvee zijn opgenomen in de analyse. Enkel bedrijven met minstens 20 zoogkoeien waarvan minstens 90% van het Belgisch Wit-blauw ras, komen in aanmerking. Bovendien worden enkel gesloten vleesveebedrijven meegenomen. De afbakening van gesloten en open bedrijven gebeurt op basis van de leeftijd van het verhandeld mannelijk en vrouwelijk jongvee en op basis van de verhouding "verkochte jongvee ten opzichte van het aantal geboren en aangekocht jongvee" en de verhouding "aangekocht jongvee ten opzichte van het aantal geboren en aangekocht jongvee". Een gesloten bedrijf is een bedrijf waarvan de verhouding aangekocht mannelijk jongvee of verkocht mannelijk jongvee van minder dan 1 jaar ten opzichte van de som van het aantal geboren mannelijk jongvee en het aantal aangekocht mannelijk jongvee (verminderd met het aantal gestorven mannelijk jongvee) van minder dan 1 jaar kleiner is dan 25%. Dezelfde voorwaarde wordt ook gesteld aan het vrouwelijk jongvee.

De definitie van een gesloten bedrijf is veranderd ten opzichte van vorig rapport. Toen werd de voorwaarde opgelegd voor het mannelijk en vrouwelijk jongvee samen, in dit rapport moet zowel het vrouwelijk als het mannelijk jongvee apart aan de voorwaarde voldoen.

Enkel de bedrijven waarbij de bedrijfstak vleesvee voldoet aan bovenvermelde voorwaarden worden opgenomen. Er wordt geen voorwaarde opgelegd naar gespecialiseerde vleesveebedrijven. De vleesveehouderij is bovendien erg versnipperd en vindt vaak plaats op **gemengde bedrijven**. Er is daardoor een grote diversiteit tussen de bedrijfstypes. Indien de typologie bekeken wordt van de opgenomen bedrijven, zien we dat er vooral gespecialiseerde vleesveebedrijven, gemengde rundveebedrijven en akkerbouwbedrijven gecombineerd met vleesvee voorkomen. Maar daarnaast zijn er nog heel wat andere bedrijfstypes aanwezig.

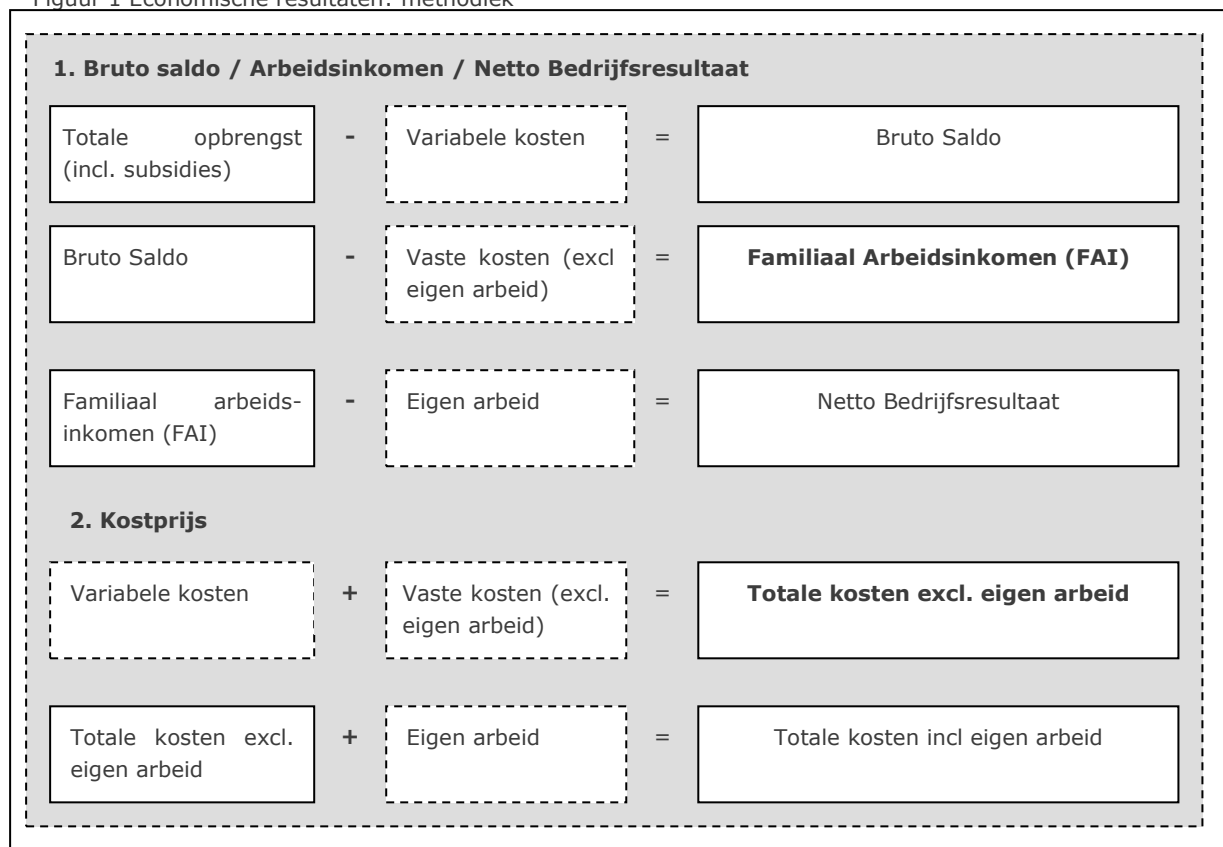
2 METHODOLOGIE

Het rapport geeft een overzicht van de belangrijkste technische en economische kengetallen en de economische resultaten. De kengetallen beschrijven de vruchtbaarheid, de sterfte, de groei, het krachtvoerconsumptie en de verkoop van de dieren. Bijlage 1 geeft een overzicht van de kengetallen en hun definities.

De analyse van de economische resultaten bestaat uit twee onderdelen. Figuur 1 gaat dieper in op de methodiek. Het bruto saldo (BS), het familiaal arbeidsinkomen (FAI) en het netto bedrijfsresultaat (NBR) worden berekend op basis van de opbrengsten en de kosten. Bijlage 2 geeft een gedetailleerd overzicht van de definities van kosten en opbrengsten. De totale opbrengst is gelijk aan de zoogkoeienpremie en de totale omzet en aanwas (i.e. de opbrengst uit verkoop, de aankoop van dieren en de waardeverandering van de veestapel) en een aantal overige opbrengsten. De totale opbrengst is exclusief de ontkoppelde steun (i.e. bedrijfstoeslag).

De totale opbrengst min de variabele kosten geeft het bruto saldo (BS). Het BS min de vaste kosten (excl. vergoeding eigen arbeid van de bedrijfsleider en de gezinsleden) geeft het familiaal arbeidsinkomen (FAI). Het FAI min de vergoeding voor de eigen arbeid van de bedrijfsleider en de gezinsleden levert uiteindelijk het netto bedrijfsresultaat (NBR) op.

Figuur 1 Economische resultaten: methodiek

Het rapport gaat eveneens in op de belangrijkste kostenposten en het aandeel ervan in de totale kosten. De variabele kosten plus de vaste kosten excl. eigen arbeid geeft de totale kosten excl. eigen arbeid. De totale kosten excl. eigen arbeid plus de vergoeding voor de eigen arbeid van de bedrijfsleider en de gezinsleden is gelijk aan de totale kosten incl. eigen arbeid.

De vergoeding voor eigen arbeid is een weergave van de (niet-betaalde) familiale arbeid die verricht wordt door de landbouwer en eventuele meewerkende gezinsleden. Die wordt berekend door de uren opgegeven door de landbouwer te vermenigvuldigen met een vaste arbeidsvergoeding per uur (i.e. een uurloon). Het uurloon wordt bepaald op basis van de minimumlonen vastgesteld door het Nationaal Paritair Comité voor de land- en tuinbouw, verhoogd met de sociale lasten.

Naast de resultaten voor het totaal van de bedrijven, worden de resultaten gegeven voor de 50% bedrijven met het laagste en de 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo (BS). Voor die twee groepen worden eveneens de technische en economische kengetallen bepaald. Aanvullend worden de economische resultaten weergegeven voor de 50% bedrijven met het laagste en de 50% bedrijven met het hoogste familiaal arbeidsinkomen (FAI).

De indeling van de bedrijven volgens twee groepen geeft een indicatie van de spreiding in de economische resultaten en de technische en economische kengetallen. De indeling gebeurt op basis van de mediaan van het bruto saldo / het familiaal arbeidsinkomen. Dat betekent dat de helft van de bedrijven een bruto saldo / familiaal arbeidsinkomen kleiner dan de mediaan heeft, en dat de andere helft een bruto saldo / familiaal arbeidsinkomen groter dan de mediaan heeft.

De berekeningen voor het totaal van de bedrijven en de twee groepen bedrijven gebeurt op basis van het gewogen gemiddelde. Dat wil zeggen dat er rekening gehouden wordt met de grootte van de bedrijfstak vleesvee tussen de verschillende bedrijven. De wegingsfactor is het aantal zoogkoeien voor de resultaten in euro per zoogkoe. Ook de technische resultaten worden gewogen. De wegingsfactor is hier afhankelijk van het kengetal.

Om de leesbaarheid te verhogen wordt in de tekst de term stieren gebruikt voor mannelijk jongvee van zoogkoeien vanaf de geboorte tot de slachtleeftijd en de term vaarzen voor vrouwelijk jongvee van zoogkoeien vanaf de geboorte tot overgang naar zoogkoeien (bij eerste kalving).

3. TECHNISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN

Tabel 1 geeft een overzicht van een aantal technische en economische kengetallen voor de boekjaren 2009, 2010 en 2011. De kengetallen zijn ingedeeld volgens algemene bedrijfskenmerken, vruchtbaarheid en sterfte, voeder en groei, en verkoop. Tabel 2 geeft dezelfde kengetallen weer voor de 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo en de 50% bedrijven met laagste bruto saldo. Op die manier wordt er een spreiding van de kengetallen gegeven.

De steekproef telt 70 bedrijven in 2011 met gemiddeld 50 zoogkoeien per bedrijf en een gemiddeld zoogkoeienquotum van 42 dieren (Tabel 1). De bedrijven met het hoogste bruto saldo hebben gemiddeld 55 zoogkoeien, terwijl de andere groep er gemiddeld 45 heeft (Tabel 2). Er is een groot verschil in aantal zoogkoeienquotum: 30 zoogkoeienquotum bij de groep met het laagste bruto saldo t.o.v. 53 zoogkoeienquotum bij de andere groep. De groep met het laagste bruto saldo heeft gemiddeld heel wat minder quotum dan zoogkoeien, terwijl dat verschil in de andere groep veel kleiner is (een gemiddeld zoogkoeienquotum van 53 t.o.v. 55 zoogkoeien). De groep met het hoogste bruto saldo zal gemiddeld gezien dan ook meer vaarzen aangeven om het quotum volledig te benutten. Bovendien is uit de boekhoudgegevens af te leiden dat op de bedrijven met de hoogste zoogkoeienquotum het aantal zoogkoeienquotum vaak hoger is dan hun gemiddeld aantal aanwezige zoogkoeien.

Er zijn gemiddeld 94 grootveenheden (GVE) vleesvee per bedrijf in 2011. Er is ook een inschatting gemaakt van de oppervlakte die gebruikt wordt voor het produceren van eigen voeders voor de vleesveetak. Dat is in 2011 gemiddeld 30 hectare per bedrijf en is hiermee in stijgende lijn. Op basis van beide kengetallen kunnen we het aantal GVE/ha vleesvee berekenen, wat een indicator is voor de intensiviteit. In 2011 is die gelijk aan 3,2 GVE/ha. Er is een verschil tussen de groep bedrijven met het hoogste bruto saldo en de groep bedrijven met het laagste bruto saldo: 3,33 versus 3,02 GVE/ha. De bedrijven met een hoger bruto saldo blijken dus ook iets intensiever te zijn.

Het aantal stuks vaarzen per zoogkoe bedraagt in 2011 gemiddeld 1,06 en is hiermee lichtjes gedaald t.o.v. de vorige jaren. De bedrijven met het hoogste bruto saldo houden gemiddeld gezien meer vaarzen per zoogkoe aan dan de bedrijven met het laagste bruto saldo.

De leeftijd bij eerste kalving in 2011 is 30,2 maanden. De tussenkalftijd bedraagt 422 dagen. Het percentage levend geboren kalveren uit zoogkoeien en vaarzen ten opzichte van het totaal aantal geboren kalveren is gelijk aan 96%. De kalvingsindex (i.e. het aantal levend geboren kalveren uit zoogkoeien en vaarzen gedeeld door het gemiddeld aantal aanwezige zoogkoeien) is 0,96. Het vervangingspercentage van de zoogkoeien komt uit op 37%. Er is een duidelijk verschil in de vruchtbaarheidskengetallen tussen de 2 groepen. De groep met het hoogste bruto saldo scoort op alle kengetallen beter: ze hebben een lagere leeftijd eerste kalving (29,8 versus 31 maanden), een hoger percentage levend geboren kalveren (96% versus 95%), een kortere tussenkalftijd (406 versus 441 dagen) en een betere kalvingsindex (1,02 versus 0,88). Daarnaast vervangen ze ook hun zoogkoeien sneller: een vervangingspercentage zoogkoeien van 42% t.o.v. 31%. Dat weerspiegelt zich in het hoger aantal GVE per zoogkoe (1,94 versus 1,8).

Het sterftepercentage van de zoogkoeien ligt op 2,8% in 2011. De sterfte van het jongvee (mannelijk en vrouwelijk) tot een leeftijd van één jaar bedraagt 14,1%. Dat omvat zowel de gestorven als de doodgeboren dieren. Dat is een stijging t.o.v. 2010. Die stijging valt mogelijk te verklaren door de uitbraak van het schmallebergvirus in 2011. Het sterftepercentage stieren en vaarzen geeft de sterfte weer vanaf de geboorte tot verkoop of overgang. De sterfte is hoger bij de stieren (7,9%) dan bij de vaarzen (5,2%). Ook bij de sterftepercentages is tussen de twee groepen een gelijkaardig verhaal terug te vinden: de groep met het hoogste bruto saldo heeft lagere sterftcijfers dan de groep met het laagste bruto saldo.

De jaargroei per gemiddeld aanwezige zoogkoe (berekend als de vleesproductie van zoogkoeien, stieren en vaarzen gedeeld door het gemiddeld aantal zoogkoeien) bedraagt gemiddeld 555 kg/jaar in 2011. De jaargroei

per gemiddelde zoogkoe is gedaald t.o.v. 2010. De verhoogde sterftepercentages zijn hier waarschijnlijk grotendeels een verklaring voor. Daarnaast zien we een groot verschil tussen de 2 groepen: een jaargroei van 497 kg/jaar voor de groep met het laagste bruto saldo t.o.v. een jaargroei van 602 kg/jaar voor de groep met het hoogste bruto saldo. Als we bovendien de evolutie van de 2 groepen over de jaren heen bekijken, zien we dat de jaargroei van de groep met het laagste bruto saldo er de afgelopen 3 jaar op achteruit gaat (van 544 kg/jaar in 2009 over 530 kg/jaar in 2010 naar 497 kg/jaar in 2011). De jaargroei bij de groep met het hoogste bruto saldo blijft eerder constant.

De stieren realiseren een groei van 946 g/dag. Dat is een lichte daling t.o.v. 2010. Maar ook het gemiddeld krachtvoerconsumptie van stieren is lichtjes gedaald tot 2,28 kg/dag. Mogelijk is dat te verklaren door de gestegen kostprijs van krachtvoeder: de prijs ligt met 34,1 euro per 100 kg 17,4% hoger in 2011 dan in 2010. De 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo gebruiken meer krachtvoeder per dag, maar betalen er gemiddeld 12% minder voor. Het hoger krachtvoerconsumptie per dag resulteert in een betere groei bij de stieren (968 g/dag), hetgeen wijst op een efficiënter voedermanagement op de bedrijven met een hoger bruto saldo.

De zoogkoeien worden in 2011 op een leeftijd van 5,2 jaar verkocht voor een prijs van 2.002 euro/stuk. Ze hebben een gewicht van 754 kg, waardoor de prijs per kg levend gelijk is aan 2,65 euro per kg. Het hoger vervangingspercentage van de zoogkoeien bij de groep met een hoger bruto saldo resulteert in een lagere leeftijd bij verkoop: 4,99 jaar of ongeveer een half jaar vroeger dan de groep met het laagste bruto saldo. Ondanks hun snellere verkoop wegen de zoogkoeien gemiddeld meer dan deze die verkocht worden bij de 50% bedrijven met het laagste bruto saldo. De prijs per zoogkoe is er ook hoger, maar per kg levend iets lager.

Voor de verkoop van stieren houden we enkel rekening met stieren ouder dan één jaar. Stieren worden in 2011 verkocht op een leeftijd van 22,3 maanden aan een gewicht van 696 kg/stuk, en voor een prijs van 2.127 euro/stuk. De prijs per kg vlees (levend) bedraagt dan 3,06 euro. De prijs per kg voor stieren is gemiddeld 3% lager in 2011 dan in 2010. Ook bij de stieren zijn de verkoopcijfers gunstiger bij de groep met het hoogste bruto saldo: de gemiddelde leeftijd voor verkoop van stieren ligt meer dan een maand vroeger bij een gelijkaardig verkoopgewicht (21,7 versus 23,0 maanden bij 695 kg/stuk). De prijs per stuk ligt hoger, waardoor ook de prijs per kg 2,7% hoger (3,09 euro per kg levend) ligt.

Er is dus duidelijk een groot verschil in de technische en economische kengetallen tussen de bedrijven. De 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo hebben betere vruchtbaarheidscijfers, een lagere sterfte, een betere groei, een lagere prijs van krachtvoeder en een hogere verkoopprijs voor de stieren.

Tabel 1: Technische en economische kengetallen vleesvee, 2009-2010-2011

	2009	2010	2011
Algemene bedrijfskenmerken			
Aantal bedrijven	57	62	70
Aantal zoogkoeien	47	49	50
Aantal hectare (ruwvoeder vleesvee)	27	28	30
Aantal GVE (vleesvee)	91	94	94
GVE/ha (ruwvoeder vleesvee)	3,4	3,4	3,2
Omvang zoogkoeienquotum (aantal)	41	44	42
Aantal stuks vaarzen per zoogkoe	1,11	1,10	1,06
Vruchtbaarheid en sterfte			
Leeftijd bij eerste kalving zoogkoe (maanden)	30,0	30,2	30,2
Percentage levend geboren kalveren	97	96	96
Tussenkalf tijd (dagen)	414	422	422
Kalvingsindex	0,99	1,00	0,96
Vervangingspercentage zoogkoeien (%)	38	38	37
Sterftepercentage stieren (%)	6,90	7,31	7,98
Sterftepercentage vaarzen (%)	4,77	4,21	5,21
Sterftepercentage zoogkoe (%)	2,77	2,62	2,84
Sterftepercentage jongvee (mannelijk +vrouwelijk) tot één jaar (incl. doodgeboren) (%)	12,50	12,21	14,09
Voeder en groei			
Jaargroei per gemiddelde zoogkoe (kg/zoogkoe, jaar)	573	567	555
Groei stieren (g/dag)	942	970	946
Gemiddeld krachtvoerdersverbruik van stieren (kg/dag)	2,22	2,34	2,28
Prijs van krachtvoeder van stieren (euro/100kg)	27,07	29,00	34,07
Verkoop			
Gemiddelde leeftijd verkoop van zoogkoeien (jaren)	5,05	4,98	5,17
Gewicht zoogkoe bij verkoop (kg/stuk)*	728	741	754
Gemiddelde prijs bij verkoop zoogkoeien (euro/stuk)	1 888	1 973	2 002
Gemiddelde prijs bij verkoop zoogkoeien (euro/kg levend)	2,59	2,66	2,65
Gemiddelde leeftijd verkoop van stieren ouder dan 1 jaar (maanden)	21,8	20,9	22,3
Gewicht stieren bij verkoop ouder dan 1 jaar (kg/stuk)*	684	682	696
Gemiddelde prijs bij verkoop stieren (euro/stuk)	2 052	2 141	2 127
Gemiddelde prijs bij verkoop stieren (euro/kg levend)	3,00	3,14	3,06

* indien op voet verkocht is dit een geschat gewicht

Bron: LMN

Tabel 2: Spreiding technische kengetallen volgens indeling op basis van bruto saldo (BS) in euro/zoogkoe, 2011

	50%bedrijven met laagste BS	50%bedrijven met hoogste BS
Algemene bedrijfskenmerken		
Aantal bedrijven	35	35
Aantal zoogkoeien	45	55
Omvang zoogkoeienquotum (aantal)	30	53
Aantal stuks vaarzen per zoogkoe	0,98	1,12
Aantal hectare (ruwvoeder vleesvee)	27	32
Aantal GVE (vleesvee)	81	107
GVE/ha (vleesvee)	3,02	3,33
Vruchtbaarheid en sterfte		
Leeftijd bij eerste kalving zoogkoe (maanden)	31,0	29,8
Percentage levend geboren kalveren	95	96
Tussenkalf tijd (dagen)	441	406
Kalvingsindex	0,88	1,02
Vervangingspercentage zoogkoeien (%)	31	42
Sterftepercentage stieren (%)	8,81	7,39
Sterftepercentage vaarzen (%)	5,72	4,85
Sterftepercentage zoogkoe (%)	2,94	2,84
Sterftepercentage jongvee (mannelijk +vrouwelijk) tot één jaar (incl. doodgeboren) (%)	15,38	13,16
Voeder en groei		
Jaargroei per zoogkoe (kg/zoogkoe)	497	602
Groei stieren (g/dag)	914	968
Gemiddeld krachtvoerdersverbruik van stieren (kg/dag)	2,17	2,36
Prijs van krachtvoeder van stieren (euro/100kg)	36,67	32,37
Verkoop		
Gemiddelde leeftijd verkoop van zoogkoeien (jaren)	5,43	4,99
Gewicht zoogkoe bij verkoop (kg/stuk)	740	765
Gemiddelde prijs bij verkoop zoogkoeien (euro/stuk)	1 979	2 017
Gemiddelde prijs bij verkoop zoogkoeien (euro/kg levend)	2,68	2,64
Gemiddelde leeftijd verkoop van stieren ouder dan 1 jaar (maanden)	23,0	21,7
Gewicht stieren bij verkoop ouder dan 1 jaar (kg/stuk)	695	697
Gemiddelde prijs bij verkoop stieren (euro/stuk)	2 089	2 153
Gemiddelde prijs bij verkoop stieren (euro/kg levend)	3,01	3,09

4. RENTABILITEIT- EN KOSTPRIJSANALYSE VLEESVEE

In dit hoofdstuk geven we de resultaten van de rendabiliteits- en kostprijsanalyse van de bedrijfstak vleesvee weer. De resultaten worden uitgedrukt in euro/zoogkoe. Eerst verduidelijken we de resultaten van de kostprijsanalyse voor het totaal van de bedrijven voor 2009, 2010 en 2011. De nadruk wordt gelegd op de resultaten van 2011. Daarna geven we de economische resultaten voor de 50% bedrijven met het laagste en de 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo weer. Ten slotte komt de spreiding van de economische resultaten voor de 50% bedrijven met het laagste en de 50% bedrijven met het hoogste familiaal arbeidsinkomen aan bod. In bijlage 2 is een gedetailleerde beschrijving van de definities van de kosten en opbrengsten terug te vinden.

1 TOTAAL VAN DE BEDRIJVEN

Tabel 3 toont de economische resultaten in euro per zoogkoe. In 2011 bedragen de totale kosten exclusief vergoeding eigen arbeid gemiddeld 2.083 euro per zoogkoe. Dat betekent een toename van 4% ten opzichte van 2010. Dat is vooral een gevolg van hogere variabele kosten (+8% t.o.v. 2010). De variabele kosten liggen hoger, vooral door hogere krachtvoeder- en ruwvoederkosten. De hogere krachtvoederprijzen t.o.v. 2010 werden in Tabel 2 ook al duidelijk. De vaste kosten liggen ietwat lager ten gevolge van de vaste kosten ruwvoeder die gedaald zijn. Hierin zitten de vaste kosten specifiek aan ruwvoeder (afschrijvingen, pacht, betaalde lonen...). De vergoeding voor de eigen arbeid van de bedrijfsleider en meewerkende gezinsleden bedraagt 706 euro per zoogkoe in 2011, waarvan 154 euro/zoogkoe voor het werk eigen ruwvoeder. Dat brengt de totale kosten inclusief eigen arbeid op gemiddeld 2.789 euro per zoogkoe.

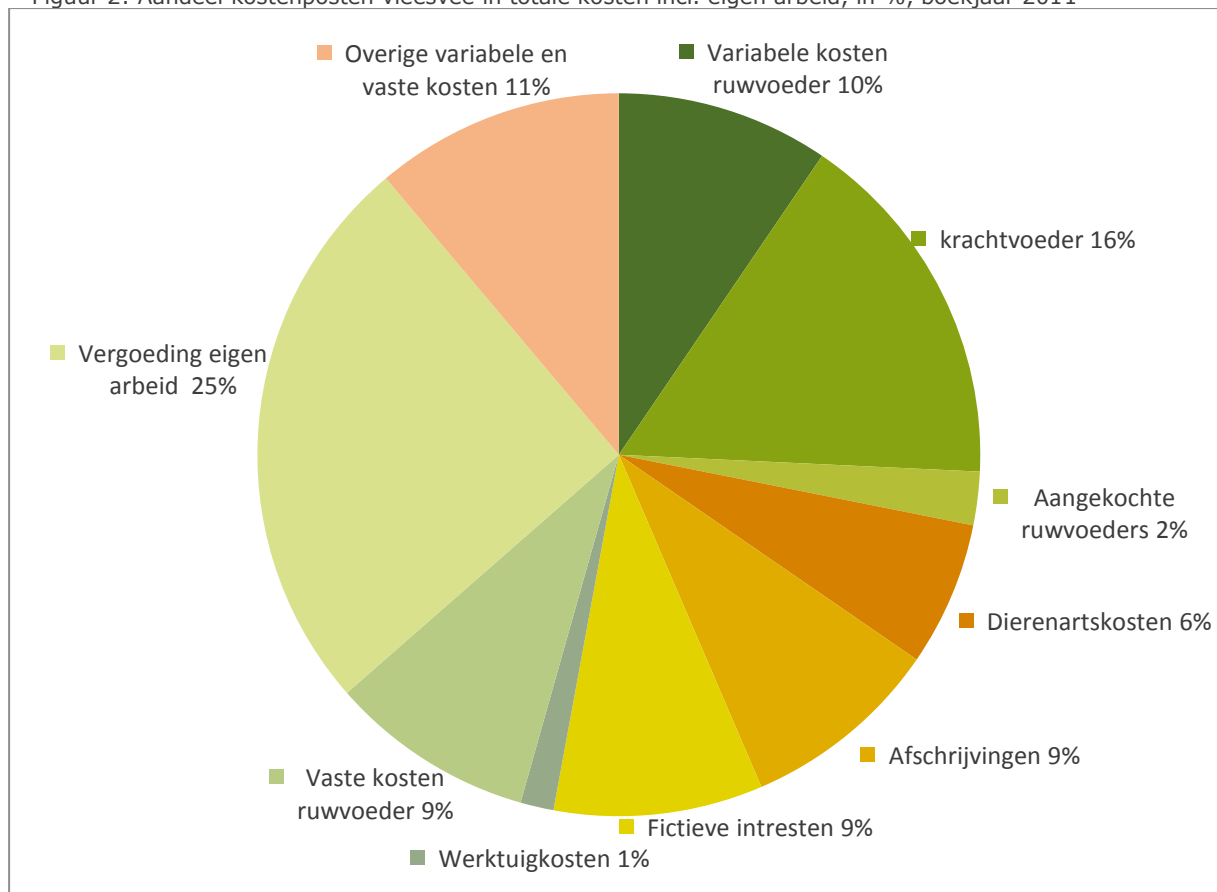
Figuur 2 geeft het aandeel van de kostenposten in de totale kosten inclusief een vergoeding voor eigen arbeid. De variabele kosten hebben in 2011 een aandeel in de totale kosten inclusief eigen arbeid van 43%. Het aandeel van de vaste kosten bedraagt 31% en dat van de eigen arbeid 25%.

De voederkosten hebben een groot aandeel (43%) in de totale kosten incl. vergoeding eigen arbeid. De voederkosten zijn in te delen in ruwvoederkosten (24%), krachtvoederkosten (16%) en aangekocht ruwvoeder (2%). Het aangekocht ruwvoeder bevat ook de plantaardige nevenproducten. De ruwvoederkosten zijn op hun beurt op te splitsen volgens variabele kosten ruwvoeder, vaste kosten ruwvoeder en een vergoeding voor eigen arbeid aan ruwvoeder. Deze bedragen respectievelijk 9,5%, 9% en 5,5% van de totale kosten. Ruwvoederkosten is een belangrijke kostenpost. Het is dan ook belangrijk om te streven naar zo hoog mogelijke ruwvoederopbrengsten per ha en niet enkel te besparen op het krachtvoederverbruik om de voederkosten te drukken.

Dierenartskosten zijn in 2011 goed voor 6% van de totale kosten incl. vergoeding eigen arbeid. De fictieve intresten en de afschrijvingen bedragen beide 9% van de totale kosten incl. vergoeding eigen arbeid. De totale vergoeding eigen arbeid komt uit op 25%. De overige variabele en vaste kosten nemen nog 11% in van de totale vaste kosten (cfr. bijlage 2).

Het valt op dat de fictieve intresten bij vleesvee een groot aandeel in de totale kosten hebben. Jaarlijks wordt een fictieve intrest van 5% gerekend op het gebouwenkapitaal in eigendom en op het bedrijfskapitaal (levend, dood, en omlopend kapitaal). Dat laatste onafhankelijk of het met eigen of vreemd vermogen gefinancierd is. Fictieve intresten zijn opportuiniteitskosten en dus kosten die in realiteit niet gemaakt worden. Bij het vleesvee bestaat een groot deel van de fictieve intresten uit fictieve intresten op levend kapitaal (i.e. de dieren). Door het in stand houden van de veestapel kan het opgebouwde kapitaal (i.e. de waarde van de dieren) immers niet opbrengen op de bank en worden de gemiste opbrengsten (i.e. rente op de bank) als kosten gezien, opportuiniteitskosten genaamd.

Figuur 2: Aandeel kostenposten vleesvee in totale kosten incl. eigen arbeid, in %, boekjaar 2011

Bron: LMN

De totale opbrengst inclusief de zoogkoeienpremie bedraagt 1.833 euro per zoogkoe in 2011. De opbrengst uit omzet en aanwas is gedaald tot 1.636 euro per zoogkoe. Die daling t.o.v. 2010 komt overeen met de prijsdaling van de stieren in 2010 (cfr. Tabel 1). De prijs van de stieren ligt echter in 2011 boven de prijs in 2009, maar de opbrengst uit omzet en aanwas is toch lager in 2011. Dat valt te verklaren uit het feit dat het aantal verkochte stieren per zoogkoe in 2009 hoger ligt dan het aantal verkochte stieren in 2011. Het hoger sterftepercentage in 2011 ligt hier mogelijk aan de basis. Naast de prijs van de verkopen speelt het aantal verkochte stieren per zoogkoe ook een niet te onderschatte rol bij de opbrengsten.

Het bruto saldo (i.e. totale opbrengst min variabele kosten) is in 2011 gedaald tot 622 euro per zoogkoe. Het familiaal arbeidsinkomen (bruto saldo min vaste kosten) is met -250 euro per zoogkoe sterk negatief in 2011. Dat houdt in dat niet alle kosten (exclusief eigen arbeid) vergoed worden. Indien de bedrijfstoelage in rekening gebracht wordt is het familiaal arbeidsinkomen nog steeds negatief in 2011, in tegenstelling tot de vorige jaren waar bij inbreng van de bedrijfstoelage het familiaal arbeidsinkomen wel positief wordt. Het netto bedrijfsresultaat (familiaal arbeidsinkomen min eigen arbeid) is sterk negatief (-953 euro per zoogkoe).

2 SPREIDING VOLGENS BRUTO SALDO

Tabel 3 toont eveneens de economische resultaten voor de 50% bedrijven met het laagste en de 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo. De spreiding is zeer groot. Er is een verschil in bruto saldo van 560 euro per zoogkoe (874 euro versus 314 euro per zoogkoe). Dat is een gevolg van hogere totale opbrengsten (+20%) en -maar in mindere mate- van lagere variabele kosten (-12%). De hogere opbrengsten in de groep

met het hoogste bruto saldo is in verband te brengen met de betere technische kengetallen in deze groep. Zo bleek uit Tabel 2 dat in deze groep voornamelijk de vruchtbaarheidskengetallen beter waren (kortere tussenkalftijd, hogere kalvingsindex en vervangingspercentage), maar ook lag het sterftepercentage lager en de jaargroei hoger. De lagere variabele kosten zijn vooral te wijten door lagere variabele kosten ruwvoeder en lagere overige variabele kosten. Dat is in tegenstelling tot 2010, toen de lagere krachtvoederkosten bij de bedrijven met het hoogste bruto saldo de voornaamste reden voor lagere variabele kosten waren. In 2011 zijn de krachtvoederkosten echter hoger bij de bedrijven met het hoogste bruto saldo. Uit de technische resultaten weten we dat dat vooral door een hoger krachtvoederverbruik is, want de krachtvoederprijzen zijn er lager.

Ook de vaste kosten liggen lager bij de groep met het hoogste bruto saldo (847 euro versus 903 euro per zoogkoe) ten gevolge lagere kosten voor afschrijvingen. De totale kosten exclusief eigen arbeid liggen daardoor 206 euro per zoogkoe lager bij de groep met laagste bruto saldo (-4%). Er is een verschil in arbeidsinkomen van 616 euro per zoogkoe tussen de twee groepen bedrijven. Het arbeidsinkomen van de 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo is nog net positief (27 euro per zoogkoe), het arbeidsinkomen van de andere groep is sterk negatief (-589 euro per zoogkoe).

Tabel 3: Economische resultaten vleesvee in euro per zoogkoe voor de periode 2009 – 2011: boekjaren 2008 en 2009: totaal + onderscheid 50% bedrijven met laagste en 50% bedrijven met hoogste bruto saldo (BS)

	2 009	2 010	2 011			
				50% bedrijven met laagste BS	50% bedrijven met hoogste BS	Vershil hoogste - laagste BS
Aantal Bedrijven	57	62	70	35	35	
Aantal zoogkoeien	47	49	50	45	55	
Variabele kosten (1)	1 067	1 116	1 211	1 294	1 144	-150
Subtotaal voederkosten	713	728	785	820	756	-64
Variabele kosten ruwvoeder	276	254	265	305	233	-72
krachtvoeder	389	413	453	447	458	10
Aangekochte ruwvoerders	48	61	67	68	65	-3
Dierenartskosten	159	180	180	198	165	-33
Overige variabele kosten	195	208	247	275	223	-53
Vaste kosten (2)	866	886	872	903	847	-56
Afschrijvingen	227	233	250	269	234	-35
Fictieve intresten	246	257	261	267	256	-11
Werktuigkosten	38	43	41	48	36	-12
Diverse kosten gebouwen en gronden	35	37	37	33	39	6
Vaste kosten ruwvoeder	291	286	256	259	253	-6
Overige vaste kosten	28	29	28	27	29	2
Totale kosten excl. Eigen arbeid	1 933	2 002	2 083	2 197	1 991	-206
Vergoeding eigen arbeid (3)	828	735	706	697	713	15
Eigen arbeid ruwvoeder	189	178	154	166	144	-22
Totale kosten incl. eigen arbeid	2 760	2 738	2 789	2 894	2 703	-191
Totale Opbrengst	1 876	1 925	1 833	1 608	2 018	410
Omzet en aanwas	1 680	1 723	1 636	1 452	1 786	334
Zoogkoeienpremie	178	179	177	132	214	82
Overige opbrengsten	18	24	20	23	17	-6
Bruto saldo (5) = (4) - (1)	809	809	622	314	874	560
Familiaal arbeidsinkomen (6) = (5) - (2)	-57	-77	-250	-589	27	616
Netto bedrijfsresultaat (7) = (6) - (3)	-881	-812	-953	-1 283	-682	601
Bedrijfstoeslag	244	216	208	212	205	-7

Bron: LMN

3 SPREIDING RESULTATEN VOLGENS FAMILIAAL ARBEIDSINKOMEN IN EURO PER ZOOGKOE

In 4.1 zijn de bedrijven ingedeeld op basis van het verschil in bruto saldo. Hierna worden de groepen ingedeeld op basis van het verschil in familiaal arbeidsinkomen. Een indeling op basis van het bruto saldo sluit meer aan bij de operationele bedrijfsvoering. Er wordt geen rekening gehouden met de vaste kosten waar een bedrijfsleider op korte termijn niets (of zeer weinig) aan kan veranderen. Bij een indeling op basis van het familiaal arbeidsinkomen daarentegen worden de vaste kosten wel meegenomen. Hierdoor kan het gebeuren dat bedrijven die productietechnisch zeer goed presteren maar zeer hoge afschrijvingen en (fictieve) intresten hebben (doordat ze nieuw zijn of recent zwaar geïnvesteerd hebben), bij de slechtere bedrijven ingedeeld worden.

Tabel 4 toont de economische resultaten voor de 50% bedrijven met het laagste en de 50% bedrijven met het hoogste familiaal arbeidsinkomen (FAI). De spreiding is zeer groot. Het verschil in FAI bedraagt 749 euro per zoogkoe (-677 euro tegenover 72 euro per zoogkoe). Enkel het FAI voor de 50% bedrijven met het hoogste FAI is (licht) positief. De 50% bedrijven met het laagste FAI zien niet alle kosten (exclusief eigen arbeid) vergoed. De ontkoppelde steun (i.e. bedrijfstoelage) is niet meegenomen in de analyse.

Het verschil in FAI is het gevolg van hogere opbrengsten (+16%), lagere variabele kosten (-14%) en lagere vaste kosten (-25%). De lagere vaste kosten zijn een gevolg van lagere afschrijvingen, lagere werktuigkosten, lagere vaste kosten voor ruwvoer en lagere fictieve intresten. Vooral de lagere kosten voor afschrijvingen (-37%) springen hierbij in het oog.

De lagere variabele kosten en vaste kosten resulteren in een verschil in totale kosten excl. eigen arbeid van 445 per zoogkoe: 3.053 euro per zoogkoe bij de 50% bedrijven met het laagste FAI en 2.590 euro zoogkoe voor de bedrijven met het hoogste FAI.

Tabel 4 Economische resultaten vleesvee in euro per zoogkoe voor 2011: onderscheid 50% bedrijven met laagste en 50% bedrijven met hoogste familiaal arbeidsinkomen (FAI)

	50% bedrijven met laagste FAI	50% bedrijven met hoogste FAI	Verschil hoogste-laagste FAI
Aantal Bedrijven	35	35	
Aantal zoogkoeien	43	57	
Variabele kosten (1)	1 317	1 131	-186
Subtotaal voederkosten	824	755	-70
Variabele kosten ruwvoeder	310	231	-79
Krachtvoeder	454	452	-2
Aangekochte ruwvoerders	60	71	11
Dierenartskosten	205	161	-44
Overige variabele kosten	288	215	-72
Vaste kosten (2)	1 014	765	-249
Afschrijvingen	317	199	-118
Fictieve intresten	288	240	-48
Werktuigkosten	51	34	-16
Diverse kosten gebouwen en gronden	35	37	2
Vaste kosten ruwvoeder	291	229	-62
Overige vaste kosten	31	25	-6
Totale kosten excl. Eigen arbeid	2 331	1 896	-435
Vergoeding eigen arbeid (3)	722	694	-28
<i>Eigen arbeid ruwvoeder</i>	173	140	-33
Totale kosten incl. eigen arbeid	3 053	2 590	-463
Totale Opbrengst	1 655	1 968	313
Omzet en aanwas	1 489	1 747	258
Zoogkoeienpremie	145	202	57
Overige opbrengsten	21	20	-1
Bruto saldo (5) = (4) - (1)	337	837	499
Familiaal arbeidsinkomen (6) = (5) - (2)	-677	72	749
Netto bedrijfsresultaat (7) = (6) - (3)	-1 398	-622	777
Bedrijfstoelage	219	200	-19

5. CONCLUSIES

In 2011 bedragen de totale kosten inclusief eigen arbeid 2.789 euro per zoogkoe. Dat is 4% meer dan in 2010 en is volledig toe te schrijven aan hogere variabele kosten. De krachtvoederprijs ligt in 2011 17,4% hoger dan in 2010. Het gemiddeld krachtvoerdersverbruik, en daarbij ook de gerealiseerde groei van de stieren is dan ook lichtjes gedaald in 2011. Bovendien hebben de voederkosten een groot aandeel (43%) in de totale kosten. Daarnaast hebben de fictieve intresten in de vleesveehouderij (5% intrest op leven, dood en omlopend kapitaal, en 5% intrest op de waarde van de gebouwen in eigendom) een aandeel van 9% in de totale kosten, wat veel is ten opzichte van andere sectoren. Een groot deel daarvan zit vast in het levend kapitaal (i.e. de dieren).

De totale opbrengsten zijn gezakt in 2011 t.o.v. 2010. Dat is niet enkel het gevolg van lagere verkoopprijzen van de stieren, maar ook het aantal verkopen speelt hier een rol. De sterftepercentages liggen dan ook opmerkelijk hoger in 2011 t.o.v. de twee vorige jaren.

Het bruto saldo is in 2011 gedaald tot 622 euro per zoogkoe (-23%). Het familiaal arbeidsinkomen is, zelfs indien de bedrijfstoelag in rekening gebracht wordt, negatief in 2011.

De cijfers tonen echter ook een zeer groot verschil tussen de bedrijven. De 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo hebben algemeen betere technische en economische kengetallen: een betere vruchtbaarheid, een lagere sterfte, een hogere groei, een lager krachtvoerdersverbruik en hogere verbruiksprijzen per kg. Die betere technische cijfers resulteren in betere economische resultaten: er is een verschil van 560 euro per zoogkoe in bruto saldo en van 616 euro per zoogkoe in FAI. Dat verschil is het gevolg van hogere opbrengsten (+20%) en – in mindere mate - van lagere variabele kosten (-12%). Het belang van lage sterftepercentage, een goede jaargroei en een zo kort mogelijke tussenkalftijd wordt daarmee duidelijk uit de cijfers. Het arbeidsinkomen van de 50% bedrijven met het hoogste bruto saldo is nog net positief terwijl het arbeidsinkomen van de andere groep sterk negatief is.

FIGUREN

Figuur 1 Economische resultaten: methodiek	4
Figuur 2: Aandeel kostenposten vleesvee in totale kosten incl. eigen arbeid, in %, boekjaar 2011	11

TABELLEN

Tabel 1: Technische en economische kengetallen vleesvee, 2009-2010-2011	8
Tabel 2: Spreiding technische kengetallen volgens indeling op basis van bruto saldo (BS) in euro/zoogkoe, 2011	9
Tabel 3: Economische resultaten vleesvee in euro per zoogkoe voor de periode 2009 – 2011: boekjaren 2008 en 2009: totaal + onderscheid 50% bedrijven met laagste en 50% bedrijven met hoogste bruto saldo (BS)...	13
Tabel 4 Economische resultaten vleesvee in euro per zoogkoe voor 2011: onderscheid 50% bedrijven met laagste en 50% bedrijven met hoogste familiaal arbeidsinkomen (FAI)	15

LITERATUURLIJST

Gavilan J., Deuninck J., Somers L. & D'hooghe J. (2012) *Rentabiliteits- en kostprijsanalyse vleesvee*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Vrints G. & Deuninck J. (2012) *Wat met de zoogkoeienpremie na 2013?*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel.

Kolkman I., De Bleecker K., Audernaert D., Moyaert I., Fiems L., Willems W., Hubrecht L. (2013) *Rendabiliteit in de vleesveehouderij-Management ter beperking van kalversterfte*, Departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling, Brussel.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DEFINITIES TECHNISCHE EN ECONOMISCHE KENGETALLEN

Vruchtbaarheid en sterfte	Eenheid	Omschrijving
Aantal vaarzen per zoogkoe	Stuks	Gemiddeld aantal aanwezig vrouwelijk jongvee van zoogkoeien (vaarzen) per gemiddeld aanwezige zoogkoe.
Percentage levend geboren kalveren	%	Aantal levend geboren kalveren t.o.v. het totaal aantal geboren kalveren (levend en doodgeboren).
Leeftijd eerste kalving	Maanden	De gemiddelde leeftijd in maanden van vrouwelijk jongvee (vaarzen) bij eerste kalving.
Tussenkaltijd zoogkoeien	Dagen	Gemiddeld aantal dagen tussen twee kalvingen van zoogkoeien.
Kalvingsindex		Aantal levend geboren kalveren van zoogkoeien en vrouwelijk jongvee van zoogkoeien (vaarzen) per gemiddeld aanwezige zoogkoe.
Vervangingspercentage zoogkoeien	%	Aantal overgangen van vrouwelijk jongvee (vaarzen) naar zoogkoeien + aantal aangekochte zoogkoeien per gemiddeld aanwezige zoogkoe op begininventaris.
Sterftepercentage stieren	%	Totaal aantal gestorven mannelijk jongvee (stieren) t.o.v. het totaal aantal opgezette mannelijke dieren (begininventaris + aankopen + overgangen in).
Sterftepercentage vaarzen	%	Totaal aantal gestorven vrouwelijk jongvee (vaarzen) gedeeld door het aantal opgezet vrouwelijk jongvee (BI + aankopen + overgangen IN).
Sterftepercentage zoogkoeien	%	Totaal aantal gestorven zoogkoeien gedeeld door het aantal opgezette zoogkoeien (BI + aankopen + overgangen IN).
Sterftepercentage jongvee tot één jaar	%	Aantal gestorven en doodgeboren jongvee (mannelijk + vrouwelijk) binnen het jaar na geboorte t.o.v. het aantal geboren jongvee (mannelijk + vrouwelijk) dat niet binnen het jaar verkocht is.

Voeders en groei	Eenheid	Omschrijving
Jaargroei per gemiddeld aanwezige zoogkoe	kg/jaar	De totale vleesproductie van zoogkoeien, vrouwelijk en mannelijk jongvee van zoogkoeien per jaar gedeeld door het gemiddeld aanwezige zoogkoeien. De totale vleesproductie omvat het gewicht van verkopen en sterfte verminderd met het aankoop- en geboortegewicht, en gecorrigeerd met overgang- en inventarisverschillen.
Groei stieren per dag	g /dag	De totale vleesproductie van het mannelijk jongvee (de stieren) uitgedrukt in g/dag. De totale vleesproductie omvat het gewicht van verkopen en sterfte verminderd met het aankoop- en geboortegewicht en gecorrigeerd met overgang- en inventarisverschillen.
Krachtvoederverbruik stieren per dag	kg/dier/dag	Het krachtvoederverbruik van de stieren uitgedrukt in kg/dag.
Prijs krachtvoeder stieren per 100	Euro /100 kg	De gemiddelde prijs van het krachtvoeder uitgedrukt per

Kg		100 kg. Dit omvat zowel het aangekochte krachtvoeder als het op het bedrijf zelf geteelde krachtvoeder.
----	--	---

Verkoop	eenheid	Omschrijving
Leeftijd verkocht stieren ouder dan 1 jaar	Maanden	De gemiddelde leeftijd in maanden van het verkocht mannelijk jongvee (stieren) ouder dan 1 jaar.
Leeftijd verkochte zoogkoeien	Jaren	De gemiddelde leeftijd in jaren van de verkochte zoogkoeien (inclusief overgangen naar reformkoeien).
Gewicht verkochte zoogkoeien	Kg	Het gemiddelde gewicht in kg van de verkochte zoogkoeien (inclusief overgangen naar reformkoeien)
Gewicht verkochte stieren mannelijk ouder dan 1 jaar	(kg)	Het gemiddelde gewicht in kg van het verkocht mannelijk jongvee (stieren) ouder dan één jaar.
Verkoopprijs verkochte zoogkoeien	Euro/stuk	De gemiddelde verkoopprijs van de verkochte zoogkoeien (inclusief overgangen naar reformkoeien).
Verkoopprijs verkochte stieren ouder dan 1 jaar	Euro / stuk	De gemiddelde verkoopprijs van het verkocht mannelijk jongvee (stieren) ouder dan één jaar.
Verkoopprijs verkochte zoogkoeien	Euro/kg	De gemiddelde verkoopprijs van al de verkochte zoogkoeien (inclusief overgangen naar reformkoeien) uitgedrukt in euro per kg levend gewicht.
Verkoopprijs verkochte stieren ouder dan 1 jaar	Euro / kg	De gemiddelde verkoopprijs van het verkocht mannelijk jongvee (stieren) ouder dan één jaar uitgedrukt in euro per kg levend gewicht.

BIJLAGE 2: DEFINITIES KOSTEN EN OPBRENGSTEN

OPBRENGSTEN

Omzet en aanwas is de som van de waarden van alle veebewegingen (inventarisverschillen, aankoop, verkoop, noodslacht, sterfte, geboorte en overgangen) van de dieren.

Dieren inventarisverschillen is het waardeverschil van de dieren aanwezig op het einde van het boekjaar t.o.v. de dieren aanwezig in het begin van het boekjaar. De waarde van fokdieren wordt gewaardeerd aan een gebruikswaarde. De waarde van het overige vee wordt gewaardeerd aan de marktwaarde op 31 december.

Dieren aankoop is de waarde van de aangekochte dieren.

Dieren verkoop, noodslacht, sterfte is de waarde van de gestorven en verkochte dieren.

Dieren geboorte is de waarde van de kalveren bij geboorte; deze betekenen een opbrengst voor het moederdier (zoogkoe) en een negatieve waarde (te beschouwen als een kost) voor het jongvee.

Dieren overgangen is de waarde van de dieren die overgaan naar een andere categorie verminderd met de waarde van dieren die overkomen van een andere categorie. Dit is voornamelijk de overgang wanneer een vaars voor het eerst afkalft en overgaat naar een zoogkoe. De waarde van overgang is een tabelwaarde en is afhankelijk van de leeftijd het dier.

Doordat alle diercategorieën samen genomen worden in de analyses, vallen een aantal posten (geboorte en overgangen) weg doordat wat bij de ene diercategorie een opbrengst is bij de andere een even grote kost.

VARIABELE KOSTEN

Voederkosten is de som van de waarden van alle voeders: krachtvoerders, eigen en aangekochte ruwvoerders en plantaardige nevenproducten (perspulp, draf, hooi, ...).

De ruwvoederkost bij rundvee wordt opgesplitst in variabele ruwvoederkosten, vaste ruwvoederkosten en vergoeding eigen arbeid toegekend aan de ruwvoederuitbating. Door de opsplitsing omvat het familiaal arbeidsinkomen van het rundvee geen eigen loon van de ruwvoerders, en zal bij het bruto saldo geen vaste kosten van de ruwvoeder uitbating meegerekend worden.

Variabele kosten ruwvoeder omvatten naast de variabele kosten van de voedergewassen ook nog de verrekening van eventuele verkoop van ruwvoedergewassen (zeer beperkt in praktijk) en het proportioneel deel van de waardeverschillen van inventarisverschillen van de voedergewassen. De inventarissen worden hierbij gewaardeerd aan kostprijs.

Krachtvoerders is de waarde van de aangekochte krachtvoerders verbruikt tijdens het boekjaar, deze rubriek bevat tevens de waarde van de eigen marktbaar gewassen die werden verbruikt als krachtvoeder (CCM, ...). Omvat ook de waarde van melkpoeder en melk van melkkoeien gevoerd aan dieren.

Aangekochte ruwvoerders: is de waarde van de aangekochte ruwvoerders. Alle plantaardige nevenproducten (draf, perspulp) worden hier ook bijgeteld.

Dierenartskosten is de waarde van diergeneeskundige zorgen, inclusief de kosten voor de geneesmiddelen. De kosten voor kunstmatige inseminatie worden geboekt onder overige variabele kosten.

Overige variabele kosten: deze post bevat de niet eerder vermelde variabele kosten. Voorbeelden zijn energiekosten verkoopkosten, mestafzet en mestheffing (mestafzet, -transporten en -heffingen), kunstmatige inseminatie, betaalde dekgelden, Sanitel, kadaverophaling, sanitair fonds, voeder- en mestontledingen, verzekering dieren, onderhoudsproducten voor vee en dergelijke....

VASTE KOSTEN

Afschrijvingen: dit zijn jaarlijkse afschrijvingen van de investeringsgoederen. Het afschrijvingspercentage wordt bepaald op basis van de levensduur van de investeringen. De afschrijvingen worden, met uitzondering van quota, berekend op de vervangingswaarde. Deze vervangingswaarde wordt berekend door jaarlijks de aankoopwaarde van de investeringen te indexeren.

Fictieve interesten: Jaarlijks wordt een fictieve interest toegerekend op de gemiddelde balanswaarde van het bedrijfskapitaal (omlopend kapitaal, het vee, de planteninventaris, de werktuigen en de overige investeringen) en het grond- en gebouwenkapitaal (grondverbeteringen, gebouwen, glasopstand, quota, installaties, aanplantingen en meerjarige aanplantingen + steunmateriaal).

Werktuigkosten: kosten voor klein gereedschap, onderhoudskosten aan machines en trekkers, kosten voor smeermiddelen, verzekeringen en belastingen voor trekkers en machines en forfaitaire kosten voor het gebruik van een wagen, motor of fiets.

Diverse kosten aan gronden en gebouwen: kosten onroerende voorheffing, verzekering bedrijfsgebouwen, grond- en erfverbeteringen, onderhoudskosten, water en diverse heffingen voor water, andere grondlasten, e.d..

Vaste kosten ruwvoeder: de som van alle vaste kosten die verbonden zijn aan de productie van ruwvoerders op het eigen bedrijf en die doorgerekend worden aan de dieren. Dit is inclusief een proportioneel deel van de inventarisverschillen.

Overige vaste kosten: deze post bevat de niet eerder vermelde vaste kosten. Voorbeelden zijn betaalde arbeidskrachten (betaalde lonen, belastingen en verzekeringen voor tewerkgesteld personeel), betaalde huur van gebouwen en algemene onkosten (lidgelden en abonnementen, administratieve kosten, milieubelasting, telefoonkosten, verzekeringen e.d.).

VERGOEDING EIGEN ARBEID

Vergoeding eigen arbeid: de toegerekende lonen volgens de gepresteerde uren van de bedrijfsleider en de niet betaalde gezinsleden. Voor deze arbeid wordt het uurloon berekend op basis van de minimumlonen vastgesteld door het Nationaal Paritair Comité voor de land- en tuinbouw, verhoogd met de sociale lasten. De uurlonen gebruikt in 2009 en 2010 zijn hieronder weergegeven.

Waardering van gezinsarbeid (vergoeding eigen arbeid) (landbouw)

Leeftijd gezinsleden	Uurloon 2009 (euro /uur)	Uurloon 2010 (euro /uur)	Uurloon 2011 (euro /uur)
Geschoold 18 – 65 jaar	15,18	14,87	15,98
Ongeschoold 18 – 65 jaar	13,46	13,18	14,20
17 jaar en 65+	10,15	9,92	10,74
16 jaar	8,77	8,63	9,08
14 en 15 jaar	7,52	7,39	7,72

Bron: Nationaal Paritair Comité voor de land- en tuinbouw (CAO)

Vergoeding eigen arbeid ruwvoerders: de toegerekende lonen die verbonden zijn aan de productie van ruwvoerders op het eigen bedrijf en die doorgerekend worden aan de dieren, inclusief proportioneel deel van de inventarisverschillen.